

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Н.І. Корецька

Луцький національний технічний університет, nataliya.koretska@yandex.ua

Забезпечення стабільних темпів економічного розвитку вимагає стійкого та динамічного розвитку банківської системи. Саме банківська система будь-якої країни відзеркалює її соціально-економічний уклад, механізми товарно-грошових відносин, соціально-політичний розвиток, забезпечує регулювання грошового обігу, рух, перерозподіл і ефективне використання фінансових ресурсів.

Сучасний етап розвитку банківської системи України характеризується низкою проблемних питань, одним з яких є присутність в ній значної частки іноземного капіталу та укріплення позицій закордонних промислово-фінансових груп (рис. 1).

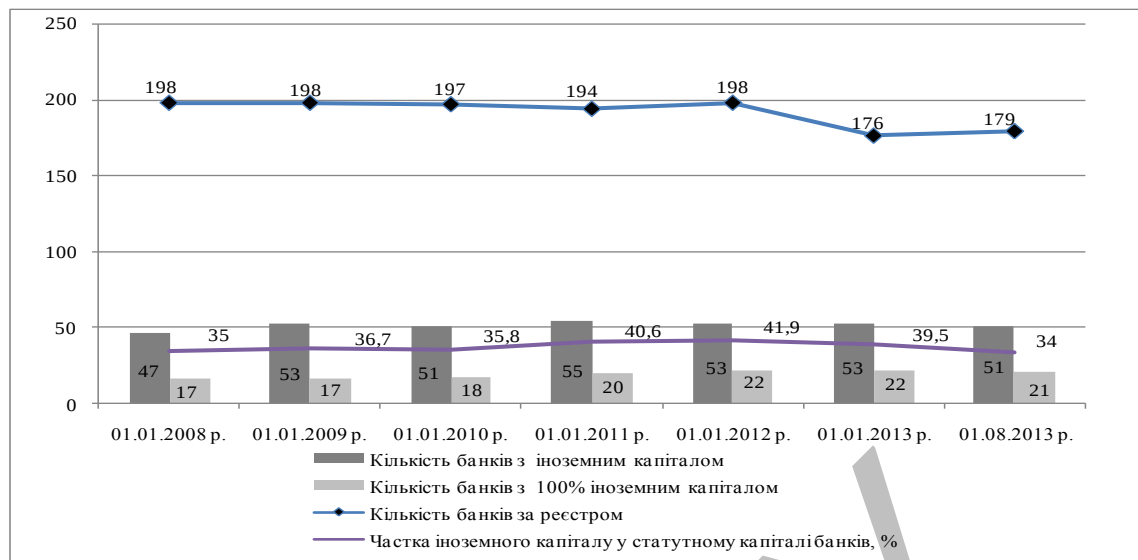

Рисунок 1 – Іноземний капітал у загальній структурі банківських установ України*

* сформовано на основі джерела: [1]

Дані рис. 1. свідчать про те, що іноземний капітал займає значну частку в банківській системі України. Так, за період 2007–2013 рр. частка іноземного капіталу в статутному капіталі вітчизняних банківських установ коливалася в межах 35–42%. Загалом за аналізований період кількість банків з іноземним капіталом (в тому числі кількість банків з 100% іноземним капіталом) зросла на 4 одиниці. При цьому варто зазначити, що, починаючи з 2010 р., даний показник характеризується тенденцією до зниження – з 55 од. до 51 од.

Зростання частки іноземного капіталу в банківській системі України обумовлене прийнятими рішеннями щодо європейської інтеграції України і скасуванням низки обмежень щодо доступу іноземного капіталу до банківського сектору – у 2006 р. було прийнято зміни до Закону «Про банки і банківську діяльність» у частині надання іноземним банкам права відкривати свої філії на території України, а також пошуком інвестицій для підтримки ліквідності вітчизняних банків [2, с. 30].

Відповідно до офіційних даних Національного банку України щодо власників істотної участі у вітчизняних банках [3] у 2007–2008 рр. іноземний капітал в Україні був представлений 17-ма країнами, а станом на 01.04.2012 р. – 19-ма: Кіпр, Російська Федерація, Греція, Грузія, Казахстан, Сполучені Штати Америки, Німеччина, Австрія, Нідерланди, Франція, Ірландія, Туреччина, Угорщина, Італія, Британія, Віргінські острови (Британські), Швеція, Швейцарія, Польща. Участь найбільш впливових учасників у капіталі банків України представлена на рис. 2.

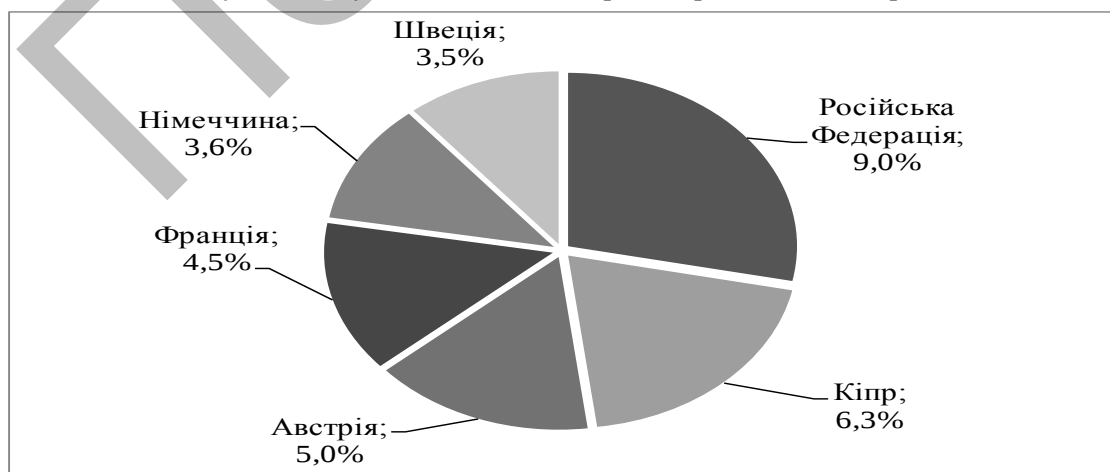

Рисунок 2 – Частка найбільш впливових учасників у капіталі вітчизняних банків станом на 01.04.2012 р. [3]

Як бачимо, лідерами серед країн – учасників в капіталі банківського сектору України є Російська Федерація та Кіпр. Росією в Україні контролюється діяльність 10-и банків України: ПАБ «Альфа-Банк», ПАТ «БМ Банк», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «Всеукраїнський національний банк», ПАТ «ЕнергоБанк», ПАТ Банк «Петрокоммерц-Україна», ПАТ Банк «Руский Стандарт», ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк», ПАТ «Дочірній банк Сбербанку Росії», ПАТ Банк «Траст», а Кіпром – 13-и банків: ПАТ «Альфа-Банк», ПАТ «Астра банк», ПАТ «Банк Кіпру, ПАТ «Діві Банк», ПАТ КБ «Експобанк», ПАТ «ЕнергоБанк», ПАТ Банк «Київська Русь», ПАТ «Кредитпромбанк», ПАТ «Платинум Банк», ПАТ «Банк Ренесанс Капітал», ПАТ Банк «Кредит Дніпро», ПАТ КБ «ПриватБанк», ПАТ «Марфін банк». Решта банків з іноземним капіталом переважно контролюється бізнесом фінансових інститутів з Європейського Союзу.

Недивлячись на те, що переважна більшість іноземних інвесторів зацікавлена в банківському ринку України, 2009–2010 рр. характеризувалися їх виходом з ринку банківських послуг України. Так, після 2009 р. з українського банківського сектору пішов голландський ING та було ліквідовано представництво німецького Dresdner Bank. У 2010 р. це ж зробили британський HSBC і польський Reka. Цього ж року чеська група PPF продала Home Credit Bank, а голландсько-ізраїльська TBIF Financial Services – VA в Bank. Також своїх банків в Україні позбулися Bank of Georgia (на 80,0%) і російський «Ренесанс Капітал», а німецький Bayerische Landesbank і південнокорейський Kookmin Bank ліквідували свої представництва [4, с. 88–89].

Безперечно, перспективи та наслідки присутності іноземного капіталу у банківській системі України є неоднозначними і варто зважати на те, що першочерговою метою іноземних інвесторів є не покращення добробуту населення чи ефективний розвиток економіки країни, а отримання та примноження своїх прибутків. Загалом у функціонуванні в банківській системі України банківських установ з іноземним капіталом є як переваги, так і недоліки (табл. 1):

Таблиця – Переваги та недоліки залучення іноземного капіталу в банківській сектор України

Позитивні моменти	Негативні моменти
Впровадження нових видів банківських послуг, розширення їх спектру та підвищення якості надання	Невідповідність інтересів банків з іноземним капіталом з національними інтересами та цілями соціально-економічного розвитку країни
Впровадження передових, новітніх технологій та методів ведення банківського бізнесу	Залежність вітчизняних банків від тенденцій світового ринку
Посилення розвитку конкуренції на ринку банківських послуг	Задоволення інтересів країни походження капіталу
Підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників	Нелегальний відплив–приплив капіталів
Зменшення кількості проблемних банків через їх консолідацію із зарубіжними банками	Неможливість здійснення повного контролю за операціями іноземних банків
Розширення обсягів кредитування населення	Втрата суверенітету у сфері грошово-кредитної політики у зв'язку з неконтрольованістю та нерегульованістю діяльності банків з іноземним капіталом
Запровадження міжнародного досвіду ведення банківського бізнесу та фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банківських установ	Загроза для економічної безпеки України через можливий неконтрольований відплив капіталу та фінансових ресурсів
Удосконалення системи страхування банківських ризиків	
Підвищення міжнародного фінансового рейтингу України та збільшення обсягів іноземних інвестицій у її економіку	

Отже, залучення іноземного капіталу в банківську систему України має більше позитивних моментів і сприяє інтеграції вітчизняного банківського сектору у світовий фінансовий простір. Водночас існують досить серйозні фінансові та економічні ризики швидкого зростання частки іноземного банківського капіталу, пов'язані з можливою загрозою «обвальної» глобалізації національної

економіки країни та втратою суверенітету в сфері грошово-кредитної політики, можливим посиленням нестабільності економіки в цілому та банківської системи зокрема, а отже загрозою для економічної безпеки країни через можливий неконтрольований вплив капіталу [5]. Тому вирішення питання про форми та масштаби розширення присутності іноземного капіталу на вітчизняному ринку банківських послуг повинно бути підпорядковане пріоритетним національним завданням і потребує розробки стратегії державного управління процесом входження та функціонування іноземних банків в Україні.

Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
2. Тисячна Ю. С. Сучасний стан та розвиток банківської системи України в контексті забезпечення безперервності відтворювальних процесів / Ю. С. Тисячна // Зб. наук. пр. «Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики». – Випуск №4(20). – Харків: ХНЕУ, 2012. – С. 28–51.
3. Інформація власників істотної участі у банках України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=51343>
4. Костогриз В. Г. Іноземний капітал в банківській системі України: сучасна проблематика / В. Г. Костогриз // Фінансовий простір. – 1№2 (6). – С. 85–92.
5. Герасимчук З. В., Корецька Н. І. Залучення іноземних інвестицій у банківську систему регіонів України / З. В. Герасимчук, Н. І. Корецька // Зб. наук. пр. «Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції». – Випуск XV. – № 3. – Київ: СЕУ / Рівне: НУВГП, 2009. – 186 с. – С. 5–11.